

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

TÖÖANDJAD

Vabariigi Valitsus
riigikantselei@riigikantselei.ee

Meie 27.10.2022

Ettevõtlusorganisatsioonide pöördumine seoses hea usu põhimõtte mittejärgmisega

Lugupeetud Kaja Kallas!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja Eesti Töandjate Keskliidu liikmesettevõtetele valmistab muret, et viimasel ajal on esinenud palju juhtumeid, kus Vabariigi Valitsus ja erinevad avaliku sektori organisatsioonid ei ole ettevõtjate suhtes käitunud hea usu põhimõtte kohaselt. Sellisteks juhtumiteks on näiteks enne Ukraina sõja algust sõlmitud riigipoolsete hankelepingute hinnamuudatuste tegemata jätmise erakordse inflatsiooni tingimustes ning LNG-kai rajamisega seonduv. Sellise käitumise tulemusena on levimas arusaam, et riigi antud lubadused jäävad sageli täitmata ning see vähendab omakorda ettevõtjate usaldust riigi suhtes.

Ettevõtjad on viimase poole aasta jooksul andnud teada paljudest hankelepingute muutmisega seotud juhtumitest, kus erinevad avaliku sektori organisatsioonid on tegutsenud vastuolus hea usu põhimõttega. Ettevõtjate jaoks on peamiseks probleemiks see, et Ukraina sõja ja sellega kaasnenud energiakandjate ja muude oluliste sisendite kiire hinnatõusu tõttu on hankelepingu täitmisega seotud kulud ettenägematult kasvanud, kuid avaliku sektori hankijad ei ole paljudel juhtudel sõlminud hankelepingu muudatusi, kuigi riigihangete seadus võimaldab varasemalt kokku lepitud hinda tõsta kuni 10-15 protsendi võrra.

Peame väga positiivseks, et Rahandusministeerium avaldas juhendi hankelepingute muutmiseks kriisiolukorras. See juhend aitab tõsta hankijate teadlikkust, et teatud eelduste täitmise korral on lubatud tõsta hankelepingus kokku lepitud hinda. Meile teadaolevalt on mitmed hankijad asunud ettevõtjatega läbirääkimistesse, et hankelepingus kokku lepitud hinda tõsta, kuid läbirääkimised on paljudel juhtudel jäänud venima, sest riik ei ole eraldanud hankijatele raha hankelepingu muutmiseks.

Meie hinnangul oleks hea usu käitumise standard see, et riik eraldab hankijatele raha varasemalt sõlmitud hankelepingute muutmiseks vastavalt riigihangete seadusest tulenevatele võimalustele. Rõhutame, et paljudel juhtudel on ettevõtjate jaoks hinnatõus olnud palju suurem kui 10-15 protsenti, mille võrra lubab riigihangete seadus hankelepingut muuta. Seega tegemist ei oleks ettevõtjate kasumite katmisega, vaid ettenägematust hinnatõusust tingitud kulude tihti vaid osalise katmisega.

Riigi pahauskse käitumise tulemusena võib tekkida olukord, kus ettevõtjate hinnatõusu ettepanekuga mittenõustumise tulemusel olemasolev hankeleping öeldakse üles ning uus sõlmitav leping on juba oluliselt kallim kui varasema lepingu muutmise. Lisaks kaasneb oht, et osad ettevõtjad lähevad pankrotti ning teatud sektorites väheneb

seetõttu konkurents, mis omakorda avaldab riigi jaoks negatiivset mõju seoses tulevaste hankelepingute hindadega.

Teise näitena, kus riik ei ole meie hinnangul käitunud hea usu põhimõtte kohaselt, saame tuua LNG-kai rajamisega seonduva. Selle lõpplahendusega on kahanenud projektiga seotud eraettevõtete usaldus riigi suhtes, kuid lisaks on ohus ka Eesti energiajulgeolek laiemalt, sest usaldame gaasi varustuskindluse Eesti riigi ja ettevõtjate asemel Soome riigifirmale.

Tööstused, aga ka Eestisse investeerijad, vajavad kindlust mitte ainult eelseisvaks talveks, vaid ka järgnevateks aastateks. Kättesaadavast ja mõistliku hinnaga energia tarnekindlusest sõltub majanduse vedurite ehk Eesti tööstusettevõtete käekäik. Sellest omakorda sõltub see, kui hästi läheb Eesti riigil ja inimestel.

Rõhutame veelkord, et ettevõtlusorganisatsioonid peavad väga murettekitavaks olukorda, mis on kaasa toonud üha rohkem juhtumeid, kus riik ei käitu ettevõtjatega hea usu põhimõtte kohaselt. Sellised juhtumid on paraku vähendanud ettevõtjate usaldust riigi suhtes, kusjuures usaldus väheneb ka nende ettevõtjate silmis, kes ei ole eeltoodud näidetega seotud.

Loodame, et eeltoodud juhtumid ei kordu ning riik leiab neile situatsioonidele kiire lahenduse, järgides hea usu põhimõtet. Edaspidi soovime riiki, sh avaliku sektori organisatsioone, näha eeskujuliku hea usu põhimõtte järgijana ning ettevõtjatele usaldusväärse partnerina.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor
Arto Aas, Eesti Tööandjate Keskliidu tegevjuht